

НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ДЛЯ МОЛОДІ З ПИТАНЬ ПРОФІЛАКТИКИ КСЕНОФОБІЇ У СТУДЕНСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Міжнародні правові акти визначили універсальний термін, що інтегрує в собі загальнолюдські цінності: універсальні права і свободи людини, рівність, повагу, гідність тощо. Цей термін – «толерантність», що означає терпимість щодо представників різних соціальних груп (расових, етнічних, національних, регіональних), до яких людина особисто не належить. Прояви нетолерантності (неприйнятності) стосовно будь-якої конкретної національності є окремим випадком загальної національної ксенофобії (недовіра та підозрілість щодо усіх «чужих»).

Ціннісні орієнтації та толерантність серед молоді України можна приблизно оцінити за даними дослідження 2007 року [1]. Помітна загальна недовіра до людей (70%) характеризує досить обережне ставлення молодих людей до інших (як «чужих»). Тільки 18% опитаних відмітили, що більшості людей можна довіряти, тобто досить незначну частину молоді можна назвати відкритими. Сприйняття молодим поколінням різних груп людей можна умовно окреслити в межах «соціально-привабливі/ соціально-непривабливі». До соціально-привабливих груп належать люди, що викликають повагу, прихильність, захоплення серед молодих людей; до соціально-непривабливих – особи, що викликають почуття несприйняття. Дані дослідження свідчать, що до останніх молоді відносить наступні категорії осіб: наркозалежні, алкозалежні, люди, які повернулися з місць позбавлення волі, роми, меншою мірою гомосексуалісти та хворі на СНІД. Спостерігається певна відстороненість і по відношенню до імігрантів. Загалом, толерантне ставлення характерне для досить незначної частини молодих людей. Більшість молоді схильна до певної поміркованості й самодостатності, а також байдужості і замкнутості [1].

Восьмого липня 2003 року ректором Житомирського державного університету імені Івана Франка було затверджено Положення про Студентську соціальну службу для молоді (далі – СССМ) університету, в якому зазначено, що

1. Метою діяльності СССМ в університеті є:

- реалізація державної молодіжної політики;
- надання соціальних послуг та соціальної допомоги студентам, студентським сім'ям;
- розв'язання соціальних проблем та поліпшення становища студентства;
- спрямування діяльності на соціальну адаптацію, здійснення соціальної профілактики, соціального патронажу, соціального обслуговування, соціальної реабілітації студентської молоді;
- розвиток інтелектуальних та творчих здібностей студентської молоді і забезпечення потреб особистості у творчій самореалізації.

2. Основними завданнями СССМ є:

- реалізація державних молодіжних програм у сфері соціальної роботи зі студентською молоддю;
- розробка та реалізація профілактичних і реабілітаційних заходів подолання негативних явищ у студентському середовищі, гуманізація взаємин учасників навчального процесу, підвищення рівня психологічної культури;
- здійснення системи заходів соціальної допомоги та послуг студентам-сиротам, інвалідам, студентським сім'ям, а також тим, хто потрапив у кризову ситуацію;
- розробка науково-методичних та інформаційно-правових матеріалів для забезпечення роботи студентських соціальних служб для молоді.

Отже, робота СССМ спрямована на соціальну підтримку студентської молоді певного закладу. Під соціальною підтримкою ми розуміємо сукупність тих соціальних відносин, що допомагають клієнту впоратися з важкою ситуацією.

У соціальній підтримці можна виділити два головних аспекти:

- соціально-емоційний, що пов'язаний із взаємовідносинами та спілкуванням;
- тематичний, коли особлива увага приділяється інформації, рекомендації, юридичній, фінансовій і матеріальній допомозі.

Вибір аспектів соціальної підтримки ґрунтується на пріоритетах суспільства і відрізняється залежно від вікової групи молоді, на яку спрямована соціальна підтримка. Соціальна підтримка може надаватися з боку родини, колег, однолітків, сусідів, іншими словами, соціальна підтримка може надходити з так званого «природного» соціального оточення людини. Крім того, вона може надаватися молодіжними студентськими організаціями, молодіжними клубами тощо. Такій формі професійної соціальної підтримки притаманна будь-яка структура та час її надання.

Нами був обраний шлях комплексної соціальної підтримки, тобто надання вичерпної інформації з певного питання кожному, хто потребує допомоги. Такий підхід став визначальним у створенні структурних підрозділів СССМ (Див. Рис. 1).

Отже, здійснення соціально-психологічного та соціально-педагогічного напрямків роботи з проявів ксенофобії, дискримінації у студентському середовищі можливо на рівні всіх підрозділів СССМ університету, але вагома частка припадає на Телефон Довіри (далі – ТД), тренінговий центр та інформаційну службу (газета «Перехрестя»).

Соціально-психологічний напрямок (робота здійснюється спільно із соціальними партнерами СССМ – Житомирської обласної Асоціації фахівців соціальної сфери, Житомирського обласного центру соціально - психологічної допомоги, Житомирського обласного центру ресоціалізації наркозалежної молоді «Твоя Перемога», Комунального закладу «Обласний соціальний гуртожиток для дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування»):

- психологічне консультування на ТД, індивідуальні консультації певних спеціалістів, Скриньку Довіри;

- психологічна корекція і допомога у соціальній адаптації шляхом участі студентів ВУЗу в роботі тренінгового центру;
- психологічна допомога в кризових ситуаціях та в умовах посттравматичного стресу через звернення до компетентних установ;
- психопрофілактика стресу шляхом проведення циклу тренінгів щодо підвищення рівня стресостійкості;
- проведення психологічних тренінгів із першокурсниками, студентами-іноземцями та ін.;
- навчання аутотренінгу та психологічної саморегуляції із залученням психологів та психотерапевтів;
- психологічна діагностика студентів ВНЗ;
- психологічна діагностика і консультування з питань професійного становлення, вторинної зайнятості тощо.

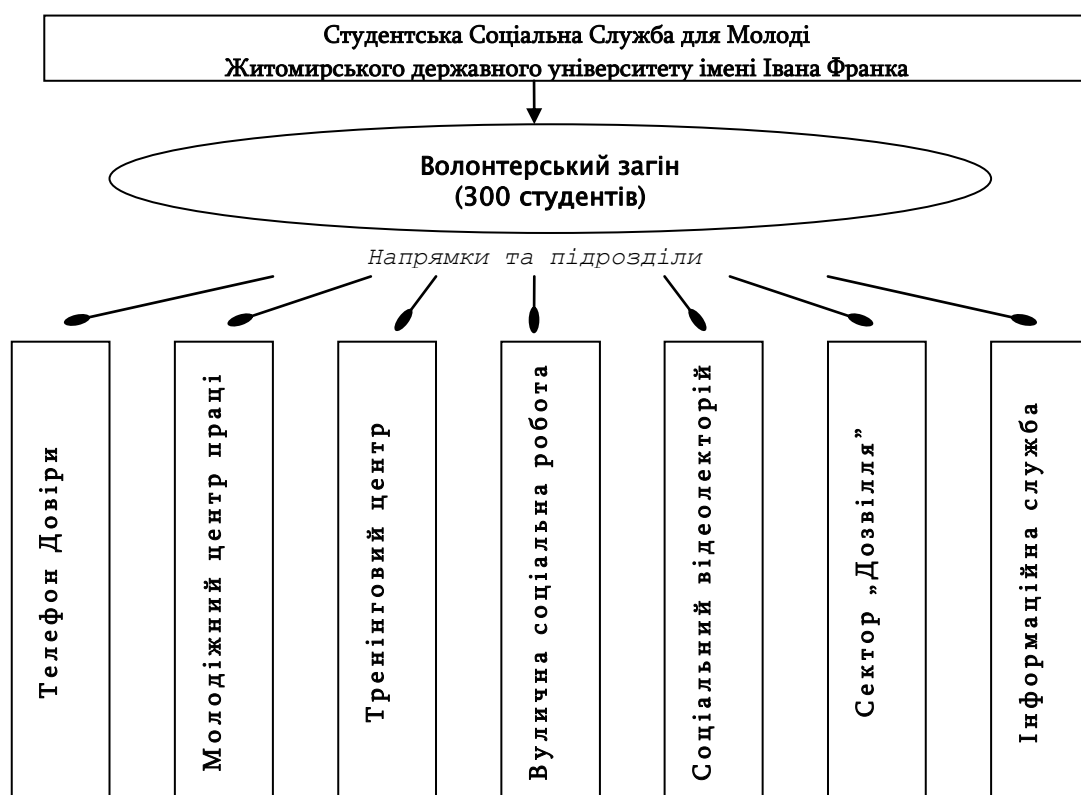

Рис 1. Структура СССР

Соціально-педагогічне спрямування (робота здійснюється у контакті з соціальними партнерами СССР – Житомирської обласної Асоціації фахівців соціальної сфери, Житомирського обласного центру соціально - психологічної допомоги, Житомирського обласного центру ресоціалізації наркозалежної молоді «Твоя Перемога», Комунального закладу «Обласний соціальний гуртожиток для дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування»):

- проведення консультацій з питань адаптації до умов навчання серед студентів першокурсників та студентів-іноземців;
- соціально-педагогічна робота зі студентами ВНЗ;
- спеціалізована (корекційна) соціально-педагогічна допомога студентам із обмеженою мобільністю, дітям-сиротам, дітям-чорнобильцям тощо;

- контроль за здобуттям освіти всіх перерахованих вище студентів ВНЗ;
- професійне консультування та сприяння здобуттю вищої професійної освіти;
- профілактика девіантної поведінки серед студентів ВНЗ;
- проведення дозвіллевих заходів для студентів з метою адаптації до нових умов.

Але ми розуміємо необхідність покращення роботи саме у напрямку профілактики ксенофобії та психологічного консультування можливих жертв дискримінації і ксенофобії серед студентської молоді. Сьогоднішній моніторинг звернень на Телефон Довіри СССМ та до спеціалістів визначає, що жертв злочинів на ґрунті ненависті не зафіксовано. У перспективі нашої діяльності ми передбачаємо:

- проведення моніторингу випадків злочинних дій по відношенню до релігійних і національних меншин серед студентської молоді регіону;
- професіоналізацію консультативного пакету для жертв злочинів на ґрунті ненависті;
- інтеграцію іноземних студентів до університетського життя шляхом залучення їх у волонтерський загін СССМ;
- розробку і впровадження навчальних програм для викладачів ВНЗ, вчителів ЗОШ, представників правоохоронних органів та громадських організацій регіону;
- організацію масових акцій з метою формування суспільної свідомості;
- підтримку проектів для дітей і молоді, спрямованих на формування толерантності, з використанням інноваційних інтегративних методів (дискусійні клуби, кінофестивалі, літні табори виховання толерантності, інтерактивні театри);
- участь у міжнародних програмах, спрямованих на боротьбу з расизмом та ворожим ставленням до іноземців.

Отже, проблема толерантності не є надуманою і штучною для України. Ми, етнічні українці, дійсно сотні років жили пліч-о-пліч з різними етнічними спільнотами, проте стосунки з ними складалися по-різному в різні часи. На сьогодні немає ознак повернення до минулих ексцесів, але задля збереження такої тенденції необхідно постійно приділяти увагу утвердженню толерантності. Психологія будь-яких міжгрупових відносин несе в собі потенціал упередженості до «не своїх». Націоналістичні настрої у загальному контексті – спроба зберегти культурні і ментальні кордони, а, отже, це справа еволюційно-детермінована. З точки зору моралі різноманітні прояви ксенофобії неприпустимі і навіть огидні, але на рівні психофізіології вони неминучі. Отже, нашим спільним завданням є знання цих процесів та попередження проявів не тільки ксенофобії, дискримінації, а й звичайній побутовій нетактовності.

У Житомирському державному університеті імені Івана Франка на сьогоднішній день навчається вісім іноземних студентів, але у найближчому майбутньому їх може стати набагато більше, тому Студентська Соціальна Служба для Молоді, що була організована у 2003 році, та її основні підрозділи можуть сприяти розвитку соціально-психологічного та соціально-педагогічного

напрямку роботи щодо профілактики дискримінації та ксенофобії у молодіжному середовищі.
у.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Молодь в умовах становлення Незалежної України (1991-2011 роки): щоріч. доп. Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні/ М-во освіти і науки, молоді і спорту України, Державний інститут розвитку сімейної та молодіжної політики;[редкол.: О.В.Белишев (голова) та ін.].- Київ, 2011. С.119.